

Sisäministeriö

Viite:

Sisäministeriön lausuntopyyntö 30.4.2026, VN/6976/2025

Asia:

Poliisilain 2 luvun ja eräiden muiden lakien muuttaminen

Aluksi

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoani luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi poliisilain 2 luvun, Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä tehdystä sopimuksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta ja puolustusvoimien virka-apusta poliisille annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Muutokset koskevat poliisin toimivaltuuksia miehittämättömän ilma-aluksen, muun kulkuneuvon tai laitteen kulkuun puuttumisessa. Miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumisessa voitaisiin käyttää teknistä laitetta, voimakeinoja tai ampuma-asetta. Puolustusvoimien virka-apusta poliisille annetussa laissa säädettäisiin, että puolustusvoimien olisi annettava poliisille virka-apua miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi.

Poliisilain 2 lukuun ehdotetut muutokset

Esityksessä miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumista koskevan poliisilain 2 luvun 11 a §:stä ehdotetaan poistettavaksi viittaus ilmailulain 2 §:n 21 kohdassa tarkoitettuun miehittämättömän ilma-aluksen määritelmään. Esityksen 11 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että yleistermi miehittämätön kulkuneuvo kuvaisi parhaiten kaikkia niitä kulkuneuvoja, joita käytettäisiin ilman kulkuneuvossa olevaa ihmistä

ohjaajana tai kuljettajana. Pykälän soveltamisala laajenisi siten miehittämättömistä ilma-aluksista myös maalla ja vedessä liikkuviin kulkuneuvoihin tai laitteisiin, kuten miehittämättömiin ajoneuvoihin, miehittämättömiin pinta-aluksiin ja miehittämättömiin vedenalaisiin järjestelmiin. Esityksen yleisperusteluista ilmenee, ettei muusta lainsäädännöstä löydy määritelmää maalla tai vedessä liikkuvista kulkuneuvoista tai laitteista, joita käytetään ilman kulkuneuvossa olevaa ihmistä ohjaajana tai kuljettajana. Kiinnitän määritelmän osalta huomiota siihen, että miehittämättömä kulkuneuvo tai laitetta ei ole määritelty laintasoisesti. Kun kyseessä on poliisin merkittävät toimivaltuudet, joilla voidaan puuttua miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun ja käyttää siihen myös voimakeinoja, pitäisin perusteltuna, että miehittämättömän kulkuneuvo tai laite olisi määriteltynä täsmällisesti laintasoisesti.

Samassa pykälässä ehdotetaan miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumisen kynnyksen muuttamista välttämättömästä tarpeelliseksi. Muutosta ei ole esityksessä perusteltu lainkaan. Oikeudellista kannalta merkityseroa voi olla sillä, onko kulkuun puuttuminen tarpeellista vai välttämättömä. Perusteluja tuleekin näiltä osin tarkentaa ja tuoda esiin kyseinen muutos ja perustelut sille, mistä puuttumisen kynnyksen muutoksen tarve johtuu. Kun kysymys on muutoksesta, perusteluissa tulee myös tuoda ilmi, miten välttämättömän ja tarpeellisen puuttumisen kynnykset eroavat toisistaan käytännön tilanteissa.

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin ampuma-aseen käyttöä koskevaan 2 luvun 19 §:ään lisätään poliisille oikeus käyttää ampuma-asetta, miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi 11 a §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Pykäläkohtaisissa perusteluissa on todettu, että ampuma-aseen käytössä miehittämättömään kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi korostuvat erityisesti perusoikeuksien kunnioittaminen, suhteellisuusperiaate ja vähemmän haitan periaate. (Katso edellä jakso 2.1.1 Yleistä.)”. Käsitykseni mukaan tarkoitus on viitata Yleistä 2.2.1 jaksoon. Kyseisessä jaksossa (s. 5) on todettu, että poliisilain 1 luvussa säädetään perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta (2 §), suhteellisuusperiaatteesta (3 §), vähemmän haitan periaatteesta (4 §), tarkoitussidonnaisuusperiaatteesta (5 §) ja mahdollisuudesta luopua tehtävästä tai siirtää sitä (9 §). Jaksossa on todettu, että säännökset koskevat kaikkien poliisitehtävien hoitoa ja kaikkea poliisin toimivaltuuksien käyttöä. Lisäksi jaksossa on todettu, että näiden säännösten noudattaminen on korostetun tärkeää voimakeinojen käytössä. Esityksen 19 §:n säännöskohtaisista perusteluista puuttuu kuitenkin arvio siitä, miten edellä mainitut periaatteet on huomioitu ehdotetussa muutoksessa, joka mahdollistaisi ampuma-aseen käytön miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi. Perusteluja tulee näiltä osin täydentää.

Jo nykyisessä poliisilain 2 luvun 19 §:ssä ampuma-aseen käyttö on rajattu tilanteisiin, joissa kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Esityksen

19 §:ää koskevissa perusteluissa olisi paikallaan tuoda esiin myös rajanvetoa tilanteista, joissa pelkkä 11 a §:n mukainen tekninen puuttuminen riittää ja milloin voi olla kyseessä tilanne, jolloin miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi joudutaan käyttämään ampuma-asetta. Perusteluja tulisi myös näiltä osin täydentää.

Totean esityksen säätämisyjärjestysperusteluista yksittäisenä huomiona, että luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa koskevassa kohdassa (s. 21) on viitattu perustuslakivaliokunnan käytäntöön, mutta perusteluissa ei ole avattu, mitä lausuntoja tarkoitetaan. Luonnoksen säätämisyjärjestysperusteluista olisi aiheellista täydentää tältä osin yksilöimällä perustuslakivaliokunnan käytäntö ja lausunnot, joihin on tarkoitus viitata.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Janne Salminen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Liisamari Herala